

»At tosa um og virka fyri friði er sostatt ikki bert at tryggja, at vápnini ikki tala, men at gera nakað við teir skeivleikar, sum eru skaptir av politiskum og búskaparligum orsökum«

hefur Danmark treytað seg til at fylgja teimum avgerðum, sum fólkavaldur meiriluti tekur. So har kann ikki bert visast til heimastýrslógina og danska limaskapin í NATO.

Friðarræslurnar í hinum norðanlondunum eru fegnar um avgerð lögtingsins og brúka hana í sínum samráðingum við sínar stjórnir. Eitt komandi landsstýri kundi hóskandi tikið upp samband við hini norðanlondini um hetta mál, og í felag við tey, funnið eina loysn um, hvussu eitt kjarnorkuvápnafritt øki í veruleikanum kann tryggjast.

Óttin í dag

Eftir mínum tykki eigur friðararbeiði tó ikki bert at snúgvá seg um kjarnorkuvápnini, ella beinleiðis hóttanina um týning. Tann týðning týningarhóttanin hevur fyri dagin í dag má ávisast. Hóast vit ikki geva tí gætur, hevur hóttanin longu nú álvarsamar avleiðingar.

Kanningar, sum norski sálarfrøðingurin, Magne Raundalen, hevur gjørt um, hvat børn hugsa um atomkriggj, vísa týðiliga, at hetta mál skapar nógvan ótta og ótryggleika. Ein amerikanskur drongur tók soleiðis til: »Um

eitt atomkriggj kom, hevði eg tikið livið av mær, heldur enn at brennast upp«. Mer serliga fer tann hóttan, sum vápnini umboða, at økja um ótryggleikan og vónirnar um framtíðina. Tað eru fá av teimum spurdu — bæði børn og ung — sum duga at imynda sær eina framtíð sum vaksin. Hvussu er tað her heima? Eitt barn, sum varð biðið um at tekna nakað um frið, svaraði: »Hvi tað, um kriggj kemur, verður onki eftir...«

Eitt er ótryggleikin hjá børnunum, men tað at tey ov sjáldan hava nakran at venda sær til við ótta sinum, er verri. Tey uppliva,

at tey vaksnu ikki taka ótta teirra fyri fult, og sjálvi skúgva spurningin um framtíðina til vikis. Tey vaksnu taka ikki spurningin um framtíð okkara til sín. Tora, orka, ella megna ikki. Hvussu koma so børnini at vera um eini 20 ár undir tilikum uppvakstrakorum, eisini tá hugsað verður um, at skúlarnir onki gera við friðarspurningin?

Vit hoyra og lesa eisini dag og dagliga, hvussu spenta alheimsstøðan verður brúkt politiskt av politikarum her heima: Hóttanin um kriggj verður brúkt til at fyrigykla fólk, at vit eiga at vera limir í NATO-hernaðarsamgonguni og eisini gjalda tað, tað kostar, at Føroyar eru bumbumál

fyri Warszawasamgonguna. Eg vil heilt einfalt hava møguleika at liva, og onnur við mær, og vit hava eina felags ábyrgd ikki bert fyri komandi ættarliðum, men heiminum, vit liva í. Við øðrum orðum: tað finnst aðrar leiðir at ganga enn at velja millum eystur og vestur, uttanveltað lond eru eisini í Vesturheiminum — lat okkum tosa meira um tað.

Eitt av endamállum við at gera serliga aðra hernaðarsamgonguna til djórið í opinberingini, og hina til Hvíta Krist, er at fáa okkum at lata vera at fáa eyga á nakrar av teimum grundum, ið eru til, at kriggj er til. Her hugsi eg serliga um tann ójavna, ið er í býtinum av ágóðanum í heiminum: 900 mió. av fólkunum í heiminum fáa ov litið at eta og svelta. Um 600 mió. eru uttan arbeiði. 900 mió. eru alfabetar. Samstundis er í 3. heiminum ein hermaður fyri hvørjar 250 íbúgvar, men bert ein lækni fyri hvørjar 3.700. Vit vita, at brúktu vit eina helvt av hernaðarútreiðslunum øðrvisi, kundu vit t.d. bast malariasjúkuni. Eitt armerað tanks kostar tað sama sum ein skúli til 30.000 børn, og brúktu vit 2% av hernaðarútreiðslunum í dag, kundu tær 1.7 mia. menniskju, sum mangla reint drekkivatn, fingið tað. Og soleiðis kundu vit hildið áfram.

At tosa um og virka fyri friði er sostatt ikki bert at tryggja, at vápnini ikki tala, men at gera nakað við teir skeivleikar, sum eru skaptir av politiskum og búskaparligum orsökum.

Vit mugu venja okkum til at tosa um eitt samfelag og ein heim, har tað er sjálvsagt at brúka pengar til tað, ið gevur

Orðið friður

Eitt orð merkir tað vit leggja í tað. Hvat merkir orðið FRIÐUR í dag?

Onki kriggj.

Kriggid er av.

Støðgur.

Rinda sær modina.

Møguleikin at byggja upp

tað kriggid legði oyðið

men eisini fyrireiðing til næsta kriggj

Friðarlig samvera vil siga

at vit ikki berjast hvør móti øðrum.

Orðið FRIÐUR altíð bundið av

trælur av

mótsetningi sínum KRIGGJ

FRIÐUR er næstan nakað

ið órógvur kriggid

So niðarlaga ríður orðið FRIÐUR

úr hvørjum hæddum kom tað?

Á fornnorrønum, fornensum, forntýskum merkti FRIÐUR tað sama sum kærleiki og vinarlag.

Ein vinur var frændi

Kærleiksgudiinnan æt Freya

og ikki t. d. Kriggja

Friður var tað sum um ráddi

Friður var at elska og liva og dýrka

Friður var gleðin við at vakna

ikki klára at verða liggjandi

Friður var ikki at bera seg undan

men at venda sær móti

øllum tí ið vakurt var.

Kriggj var ófriður.

Tað ið órógvði friðin

og ikki øvugt.

Kriggid hevur nú hersett týðningarmiklar hæddir í málinum hadani tað hevur tamarhald á restini.

Ein lögtingsmaður loypur á

figgarlógaruppskotið

ella kanska leggur eina tíðarstýrda bumbu

undir tað

við vón um at stjórnin fær ósigur og hevur stórt mannafall.

Vit skjóta við setningum

sikta eftir mótstøðumanninum

royna at finna rætta álopsmálið

Skúlabørn fara í hernað við skúlingini.

Um ein kvinna finnur sær mannfólk

verður hon knallað.

Málið hjá einum fólki avdúkar

hvussu fólkid hugsar.

Mál okkara er bæði gjøgnumgatað av

byrsuskotum

og ladið við hernaðarmerkingum.

Reint málsliga hava vit ilt við at skyna á

kriggi og friði.

Eg biði ikki um fornnorrøna tíð

bert at orðið FRIÐUR

aftur kemur í hásetið

í fullari og heilari merking

Heija

Freya!

Benny Andersen/hk

